

Lokala strålskyddsregler, röntgenverksamhet i skyddat och kontrollerat område

Syfte

Att skapa och upprätthålla ett gott strålskydd för patienter som undersöks och personal som arbetar med röntgenutrustning.

Ansvar

Verksamhetschefen och/eller första linjens chef ansvarar för att riktlinjer följs och är känd i verksamheten.

Implementering

Röntgenutrustningen får endast användas av den som genomgått handhavandeutbildning för utrustningen samt teoretisk och praktisk strålskyddsutbildning. Dessa lokala strålskyddsregler skall finnas elektroniskt tillgängliga. Samtlig berörd personal skall ha tagit del av dessa regler.

Att tänka på för att minimera strålbekäftningen

- All personal som befinner sig inne i rummet under pågående genomlysning eller exponering skall bära strålskyddsförkläde eller befinna sig bakom en adekvat strålskärm.
 - Strålskyddshalskrage bör bäras av personal som under längre perioder befinner sig i direkt närhet av patienten.
 - Händer bör ej hållas närmare än 5 cm från fältgränsen vid exponering eller genomlysning. Strålskyddshandskar skall i görligaste mån användas om händerna finns i primärstrålfältet eller upp till 5 cm därifrån, under exponering eller genomlysning.
 - Personal som riskerar en ekvivalent dos till ögats lins på >10 mSv/år rekommenderas bära strålskyddsglasögon. Dessa, när de har korrekt passform, reducerar stråldosen till ögats lins med ca 90 %.
 - Var uppmärksam på att inte oavsiktligt trampa på exponerings-/genomlysningspedal placerad på golvet.
 - Försök om möjligt att stå på detektorsidan av bågen då denna är horisontellt vinklad. Vid vertikal vinkling skall röntgenröret vara placerat under patienten. (Stråldosnivån är högst vid röntgenröret p.g.a. bakåtspridning från patienten).
 - Stå inte närmare den del av patienten som bestrålas än nödvändigt. Personal som inte måste stå omedelbart bredvid patienten skall stå så långt ifrån som möjligt. Stråldosnivåerna bakom patienten är låga, utnyttja henne/honom som strålskydd.
 - Personal som bär persondosimeter, skall bära denna under strålskyddsförklädet i brösthöjd.
 - Personal som tillhör kategori A skall bära persondosimeter.

- Patienter skall ej täckas med lösa strålskydd. Undantag är gravida, se dokumentet "Rutin vid undersökning av gravida och kvinnor i fertil ålder" i Strålskyddshandboken, och män/pojkar under 50 år där gonadskydd används om testis ligger i primärstrålfältet eller upp till 5 cm utanför, och endast under förutsättning att det inte finns risk att diagnostisk information förloras. Se dokumentet "Användning av strålskydd på patienten" i Strålskyddshandboken.
- Strålfälten skall anpassas till undersökningen. Använd inte större strålfält än vad som behövs (ger dessutom bättre bild).
- Planera arbetet så att stråldosen till patienten blir så låg som möjligt, d.v.s. kort genomlysningstid och låg pulshastighet. Tänk på att mängden sekundärstrålning, som ger strålbeklagning till personalen, är proportionell mot stråldosen till patienten.
- Särskilt noggrann strålhygien måste iakttagas vid exponering av barn och gravida. Angående barn och ungdomar, se dokumentet "Patientstrålskydd för vuxna och barn" i Strålskyddshandboken.

Andra personer än direkt berörd personal

Medföljande (t.ex. sjukvårdspersonal från annan avdelning eller anhörig) och eventuell tolk skall uppehålla sig utanför röntgenrummet såvida de inte har en viktig uppgift nära patienten (övervakning, m.m.). Information som behöver ges via tolk skall, när så är möjligt, förmedlas före röntgenundersökning eller behandling.

Medföljande som vistas i röntgenrummet under genomlysning eller exponering skall informeras om strålningsrisker och hur de minimerar dessa, samt bära strålskyddsförkläde. Se dokumentet "Strålskydd för medföljande personal och anhöriga" i Strålskyddshandboken.

Personer under 18 år får ej uppehålla sig i röntgenrum under exponering eller genomlysning, såvida de inte genomgår utbildning inom röntgenområdet och är 16 år eller äldre.

Tillfälliga besökare får beredas tillträde till ett kontrollerat område endast i sällskap med en behörig person.

Lokalvårdare får arbeta i skyddade och/eller kontrollerade områden först efter särskilda anvisningar.

Tillbud

Tillbud som innebär att någon erhållit högre stråldos än vad som är att betrakta som normalt med hänsyn till undersökning/behandling skall snarast anmälas i Region Skånes avvikelssystem. Vid anmälan skall rutan "Strålskyddsrelaterad händelse" kryssas i.

Även tillbud som inte inneburit högre strålbeklagning, men där risk föreligger för ett framtida uppreparande av tillbudet och då kanske med förhöjd strålbeklagning som följd, skall anmälas i avvikelssystemet.

Ändringshistorik

Datum	Version	Ändring/tillägg	Utfört av
2020-08-28	1.0	Nytt dokument	Fredrik Wellman